

Duurzaam en Verantwoord Beleggingsbeleid ABP

Een goed pensioen in een leefbare wereld

Maart 2024

Inhoudsopgave

1. De kernpunten van het duurzaam en verantwoord beleggingsbeleid	3	5. Duurzaam en verantwoord beleggen samen met onze stakeholders	18
1.1 Onze missie: samen bouwen aan een goed pensioen	3	Voorbeelden van samenwerking	18
1.2 De basis: onze beleggingsovertuigingen	3		
1.3 Een duurzame economie	4	6. Rapportage en evaluatie	20
1.4 Inspelen op twee belangrijke transitie: klimaat en natuur & biodiversiteit	5	We zijn transparant	20
1.5 Internationale standaarden als uitgangspunt	6	Beschikbaarheid van data	20
1.6 Voldoen aan wet- en regelgeving	6	Monitoring en evaluatie van externe dienstverleners	20
1.7 Een integraal en effectief beleid voor duurzaam en verantwoord beleggen	6		
2. Twee transitie: klimaat en natuur & biodiversiteit	7		
2.1 Klimaat	7		
2.2 Natuur & biodiversiteit	8		
3. Twee voorwaarden: mensenrechten en goed ondernemingsbestuur	11		
3.1 Voorwaarde: respect voor mensenrechten	11		
3.2 Voorwaarde: goed ondernemingsbestuur	12		
Belastingen	13		
4. Onze instrumenten	14		
4.1 Het vertrekpunt: waar beleggen we in?	14		
4.2 Bijdragen aan de Duurzame Ontwikkelingsdoelen en impactbeleggen	14		
4.3 Uitsluiting	16		
4.4 Engagement met bedrijven en engagement met beleidsmakers	16		
4.5 Stemmen	17		
4.6 Toepassing van de instrumenten in verschillende beleggingscategorieën	17		

1. De kernpunten van het duurzaam en verantwoord beleggingsbeleid

1.1 Onze missie: samen bouwen aan een goed pensioen

Samen bouwen aan een goed pensioen in een leefbare wereld, dat is onze missie. We willen onze deelnemers nu en in de toekomst een goed pensioen bieden. Voor ons betekent dat: een financieel goed pensioen waar onze deelnemers in een leefbare wereld van kunnen genieten.

Om onze deelnemers een goed pensioen te kunnen bieden, beleggen we de premies die zij en hun werkgevers inleggen. Het rendement dat we zo behalen, maakt een groot deel uit van het pensioen dat zij nu of later van ABP ontvangen.

De wereld verandert snel. Dat brengt kansen en uitdagingen voor ons als belegger met zich mee. We moeten herkennen wat de grote veranderingen zijn en daarop inspelen om goede beleggingsrendementen voor deelnemers ook in tijden van grote verandering in stand te houden. Zo beheersen we de risico's die invloed hebben op de waarde van de beleggingen van ABP. Daarbij ontstaan ook kansen om een positieve bijdrage te leveren aan de oplossingen voor maatschappelijke problemen.

In dit document leggen we uit hoe we dit doen en welke keuzes we maken. Die keuzes maken we niet alleen. We nemen daarbij de voorkeuren en input van de ABP-deelnemers mee. Wij hebben dit gesprek met deelnemers, en ook met werkgevers die bij ons zijn aangesloten; met maatschappelijke organisaties, overheden, andere beleggers, vakbonden, wetenschappers en natuurlijk met bedrijven. Hoe we dat doen leest u [hier](#).

1.2 De basis: onze beleggingsovertuigingen

Onze [beleggingsovertuigingen](#) vormen de basis van ons beleggingsbeleid. Ze geven richting aan hoe wij het pensioengeld beleggen. Twee overtuigingen houden direct verband met duurzaam en verantwoord beleggen:

1. "Onze deelnemers hebben baat bij een evenwichtige afweging bij het nemen van beleggingsbeslissingen. Dit doen wij door iedere belegging op vier criteria te beoordelen: risico, rendement, kosten en duurzaamheid."

Deze overtuiging staat centraal voor ABP. Bij elke belegging toetsen we of het rendement past bij het risico dat we nemen. Ook stellen we voorwaarden voor duurzaamheid aan onze beleggingen. Risico's die te maken hebben met klimaat, biodiversiteit, arbeids- en mensenrechten en ondernemingsbestuur nemen we mee in ons beleggingsbeleid en onze beslissingen.

2. "De beleggingen van ABP hebben invloed op de maatschappij, en de maatschappij heeft impact op de beleggingen van ABP. Verantwoord beleggen en het verduurzamen van de beleggingsportefeuille gaan niet ten koste van het rendement-risico-profiel van de portefeuille."

ABP heeft een grote en gevarieerde beleggingsportefeuille; we investeren in een groot aantal bedrijven, sectoren en markten wereldwijd. Instellingen als ABP worden ook wel 'universal owners' genoemd. Aangezien we beleggen in veel segmenten van de wereldeconomie, hebben we een groot belang bij een stabiele en duurzame economie en samenleving. Omgekeerd kunnen we als 'universal owner' een rol spelen in de verduurzaming van de economie en het bevorderen van stabiliteit op de lange termijn. Deze wisselwerking noemen we ook wel 'dubbele materialiteit': aan de ene kant hebben ontwikkelingen en gebeurtenissen in de wereld invloed op de beleggingen van ABP, aan de andere kant hebben de beleggingen van ABP invloed op de wereld.

Rendement en risico

Om onze deelnemers een goed pensioen in een leefbare wereld te kunnen bieden, moeten we dus duurzaam en verantwoord beleggen. Om de risico's te beheersen die invloed hebben op de beleggingsportefeuille, om een negatieve impact van onze beleggingen te voorkomen en om waar dat kan een positieve impact op de wereld om ons heen te maken. Vaak gaat dat samen. Denk bijvoorbeeld aan de mate waarin

bedrijven hun producten en bedrijfsvoering aanpassen aan de gevolgen van de energietransitie, of vooruitlopen op regelgeving voor de duurzaamheid van producten.

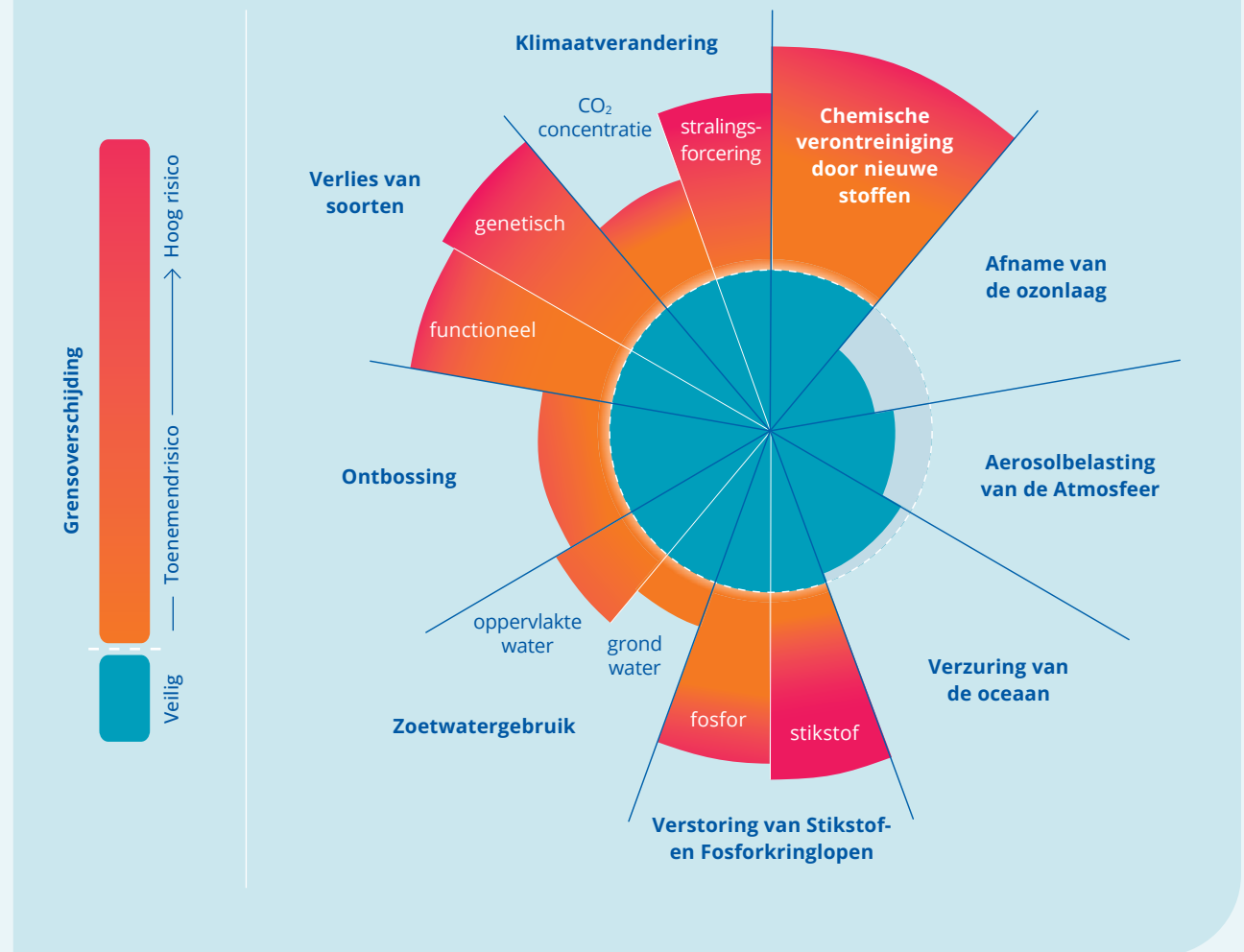
Het is dan ook onze overtuiging dat verantwoord beleggen en het verduurzamen van de beleggingsportefeuille samen gaat met een goed risicorendementsprofiel van de portefeuille. We bewaken dat dit in de praktijk ook zo is en betrekken gedegen en recent wetenschappelijk onderzoek om dit te toetsen. Ook vergelijken we het rendement van onze portefeuille met benchmarks waarin duurzaamheid niet is meegenomen.

1.3 Een duurzame economie

Voor een leefbare wereld is een duurzame economie nodig. Dat is een economie die produceert wat nodig is, maar niet ten koste gaat van mensen, samenlevingen en de aarde. Dit is het model van de 'planetaire grenzen'. Volgens dit model zijn er negen grenzen waarbinnen de mens moet blijven om niet ten koste te gaan van de aarde. Die grenzen gaan allemaal over aspecten van klimaat en natuur en biodiversiteit, zoals opwarming van het klimaat, waterschaarste en chemische vervuiling.

Onze huidige economie is niet duurzaam. Een aantal van de planetaire grenzen is al overschreden. Voorbeelden zijn de opwarming van de aarde en het verlies van biodiversiteit. Het langdurig overschrijden van deze grenzen leidt tot grote en onomkeerbare veranderingen die het evenwicht in natuur en milieu, en onze welvaart bedreigen.

Figuur 1. Een duurzame economie blijft binnen de planetaire grenzen

Bron: [The nine planetary boundaries - Stockholm Resilience Centre](#)

Het concept van planetaire grenzen geeft richting aan ons denken over de economie van de toekomst. We willen ons stap voor stap op die weg bewegen. De twee grote transities die in dit beleid belangrijk zijn, de klimaattransitie en behoud van natuur en biodiversiteit, zijn een vertaling van die planetaire grenzen.

ABP is een langetermijnbelegger. Dat betekent dat we willen beleggen in activiteiten die op lange termijn winstgevend en houdbaar zijn. Het is principieel niet juist dat bedrijven de negatieve gevolgen van hun bedrijfsvoering, zoals de uitstoot van broeikasgassen, kunnen afwentelen op het milieu en de samenleving. Bovendien lopen bedrijven die de negatieve gevolgen van hun bedrijfsvoering afwentelen op milieu en samenleving een groter risico: wetgeving om de natuur te beschermen kan deze bedrijven hard raken. Het risico om in zulke bedrijven te beleggen is te groot, zeker op lange termijn.

1.4 Inspelen op twee belangrijke transities: klimaat en natuur & biodiversiteit

Het concept van de planetaire grenzen vertalen we voor onze portefeuilles naar de thema's klimaatverandering, en natuur en biodiversiteit. Om binnen de planetaire grenzen te blijven verandert er veel in de wereld en de economie, en moet er in de komende tientallen jaren nog veel meer veranderen. Dit brengt kansen en risico's voor ons als belegger met zich mee, zowel voor het rendement als voor duurzaamheid. ABP moet daarbij duidelijke keuzes maken. Deze transities hebben voor ons prioriteit omdat het veranderingen zijn:

- die voor onze beleggingen en voor onze deelnemers belangrijk zijn;
- waarop we als belegger invloed kunnen hebben;
- die van doorslaggevende invloed zijn op het vermogen van bedrijven om waarde te creëren op de lange termijn.

Duurzaam en verantwoord beleggen gaat niet alleen over het milieu, maar ook over sociale aspecten, namelijk hoe bedrijven omgaan met de samenleving en hun werknemers. Het borgen van fatsoenlijke werkomstandigheden en werknemersrechten, het voorkomen van kinderarbeid, borgen van privacy en landrechten van lokale gemeenschappen zijn onderdelen van dat sociale aspect. Het is voor ABP een voorwaarde dat bedrijven waarin wij beleggen mensenrechten respecteren, en dat bedrijven goed worden bestuurd.

In de figuur hieronder geven we aan waar we op inzetten.

Figuur 2: Waar zetten we op in binnen de transities?

Ambitueus en realistisch

We leven niet in een perfecte wereld. We zijn ambitueus, maar ook realistisch. Als pensioenfondsen kunnen we een bijdrage leveren aan een duurzame economie, maar we hebben ook te maken met de invloed van anderen en de wereld om ons heen. Samen met anderen willen we daarin onze verantwoordelijkheid nemen. We hebben tijd nodig om onze verwachtingen van bedrijven verder aan te scherpen en te verwerken in onze aanpak. Ook kunnen we niet alles tegelijk doen. We moeten daarom binnen onze thema's keuzes maken.

1.5 Internationale standaarden als uitgangspunt

We sluiten aan bij breed geaccepteerde internationale standaarden en toonaangevende instellingen. We verwachten van bedrijven dat ze handelen in lijn met relevante (inter)nationale standaarden en wet- en regelgeving. Dat moeten ze ook publiekelijk kenbaar maken. Voor onszelf leggen we de lat eveneens hoog. ABP onderschrijft onder andere:

- het Klimaatakkoord van Parijs;
- het Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework;
- de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen;
- de United Nations Guiding Principles for Business and Human Rights (UNGP's);
- de United Nations Global Compact (UNGK);
- de Principles for Responsible Investment (PRI).

Bij het maken van beleggingskeuzes doen we zorgvuldig onderzoek (due diligence) naar de kansen en risico's die met een belegging samenhangen. Daarbij volgen we de [OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen](#) en het [OESO-richtsnoer voor institutionele beleggers](#). Dit betekent dat we rekening houden met de ernst, schaal en omkeerbaarheid van de impact op milieu en maatschappij. Ook handelen we volgens het convenant Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (IMVB). Van onze externe dienstverleners (fiduciair manager, vermogensbeheerder en andere dienstverleners) verwachten we dat ook zij de OESO-richtlijnen en de UNGP's volgen.

1.6 Voldoen aan wet- en regelgeving

We willen transparant zijn over hoe we beleggen. Wet- en regelgeving schrijft ook voor dat we informatie geven over onze beleggingen en duurzaamheid. Een voorbeeld is de Europese verordening 'informatieverschaffing over duurzaamheid in de financiële dienstensector' (SFDR). Meer informatie over de manier waarop we aan wet- en regelgeving voldoen is te vinden op onze website.

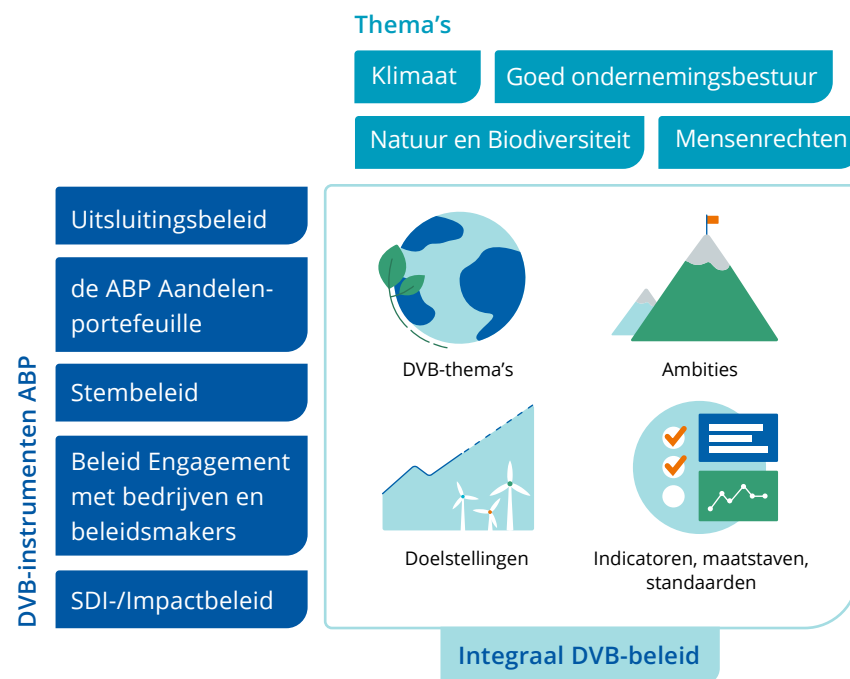
1.7 Een integraal en effectief beleid voor duurzaam en verantwoord beleggen

Voor het realiseren van de doelstellingen van ons Duurzaam en Verantwoord Beleggen-beleid, maken we gebruik van verschillende instrumenten.

Dat zijn de volgende instrumenten:

1. Het bepalen van de voorwaarden waaraan bedrijven moeten voldoen om binnen de ABP Aandelenportefeuille te passen;
2. Het uitsluiten van beleggingen;
3. het aangaan van de dialoog (engagement) met bedrijven en beleidsmakers;
4. Het stemmen op aandeelhoudersvergaderingen;
5. Beleggen in de duurzame ontwikkelingsdoelen (SDI's) en beleggen met positieve maatschappelijke effecten (impactbeleggingen).

Figuur 3:

2. Twee transities: klimaat en natuur & biodiversiteit

Het tegengaan van klimaatverandering en het behoud van natuur en biodiversiteit zijn de belangrijkste transities om het overschrijden van de planetaire grenzen te beperken. Deze transities zijn nauw met elkaar verbonden, van doorslaggevend belang voor een duurzame toekomst én voor het vermogen van bedrijven om op lange termijn waarde te creëren, en daarom voor ABP belangrijke thema's. Als grote belegger gebruiken we onze invloed om bedrijven en sectoren te stimuleren om beter voor het milieu te zorgen. We investeren in bedrijven die zich inzetten voor milieuvriendelijke technologieën en natuurbehoud. Ook oefenen we druk uit op bedrijven om transparant te zijn over hun klimaat- en milieuprestaties en concrete doelen te stellen voor het verminderen van hun negatieve impact.

2.1 Klimaat

Waarom beleid voor klimaat?

Klimaatverandering raakt ons allemaal. Voor een goed pensioen in een leefbare wereld moeten pensioenfondsen zoals ABP vooruitkijken naar hoe de wereld eruitziet in de toekomst. Dit verwachten onze deelnemers ook van ons. Nu al heeft klimaatverandering zichtbare gevolgen; in de toekomst nemen deze alleen maar toe. In het Akkoord van Parijs is afgesproken om de opwarming van de aarde onder de 2°C – en beter nog 1,5°C – te houden.

Om dit te bereiken zijn grote extra inspanningen nodig: van overheden, bedrijven, consumenten en investeerders zoals ABP. In Nederland zijn hierover afspraken gemaakt in het Nederlandse Klimaatakkoord, dat ook wij hebben ondertekend. Ook vanuit het oogpunt van risico is het belangrijk dat bedrijven waarin we beleggen bijdragen aan het Akkoord van Parijs. Bedrijven die zich niet aanpassen aan de veranderingen door klimaat en energie lopen het risico in waarde te dalen.

De gevolgen van klimaatverandering zullen diverse sectoren raken, zoals voedselproductie. Ook kan klimaatverandering tot politieke en sociale onrust leiden, terwijl de opbouw van de pensioenen voor onze deelnemers juist baat heeft bij stabiliteit. Tegelijkertijd biedt een klimaatneutrale economie kansen voor nieuwe banen en investeringen. Daarom is het bevorderen van de energietransitie heel belangrijk voor ons. We staan open voor verschillende oplossingen zolang ze veilig zijn, maatschappelijk worden ondersteund en wetenschappelijk onderbouwd zijn.

In ons [Klimaatbeleid 2022-2030](#) staat uitgebreid beschreven hoe ABP wil bijdragen aan het realiseren van de doelstellingen van het Akkoord van Parijs en het Nederlandse Klimaatakkoord.

Onze visie voor 2050

In 2050 is de wereldeconomie klimaatneutraal. Hiervoor is het nodig om op een goede en eerlijke manier over te stappen naar andere energiebronnen. Energie blijft in de toekomst voor iedereen betaalbaar.

Onze doelstellingen voor 2030

We brengen onze beleggingsportefeuille in lijn met de doelstelling van het Akkoord van Parijs

Op weg naar een klimaatneutrale portefeuille (netto nul uitstoot van broeikasgassen) in 2050, streven we naar 50 procent minder uitstoot in 2030 (ten opzichte van 2019).¹ Deze ambitie:

- is absoluut; we gaan uit van de totale hoeveelheid broeikasgassen die een bedrijf uitstoot in plaats van de uitstoot per euro omzet;
- geldt voor de hele keten, dus zowel directe uitstoot van een bedrijf (scope 1) als voor de uitstoot van ingekochte energie (scope 2) en de indirecte uitstoot in de

---

¹ Dit sluit aan bij wat volgens het Internationale Klimaatpanel (IPCC) nodig is om de opwarming van de aarde te beperken tot 1,5°C.

- keten, zoals bij het gebruik van de producten van het bedrijf (scope 3);
- geldt voor de gehele beleggingsportefeuille.

We beleggen minimaal € 30 miljard in producten, bedrijven en projecten die bijdragen aan de energietransitie (SDI's). Hiervan bestaat minstens € 10 miljard uit impactinvesteringen (meetbare positieve bijdrage, zie paragraaf 4.2).

We willen bijdragen aan het versnellen van de overgang van fossiele naar hernieuwbare energie. Voor Nederland zijn hierover ook afspraken gemaakt in het Klimaatcommitment (2019), waarmee ABP en andere financiële instellingen zich hebben verbonden aan het Nederlandse Klimaatakkoord. Daarom investeren we in klimaatoplossingen voor duurzame energie, zoals zonnepanelen, windmolens en groene waterstof én in duurzame energie-infrastructuur, slimme netwerken, schone mobiliteit en energieopslag. Ook zijn investeringen nodig in klimaatadaptatie, dat wil zeggen het vergroten van de weerbaarheid tegen een veranderend klimaat.

Hoe willen we dit bereiken?

We maken duidelijke keuzes in welke bedrijven we willen beleggen. Bedrijven die onlosmakelijk verbonden zijn met klimaatverandering – en hier niets aan kunnen of willen doen – passen niet in onze portefeuille. In 2021 besloten we al te stoppen met beleggen in producenten van fossiele brandstoffen.

Tegelijkertijd stimuleren we bedrijven waarin we wel beleggen om de klimaattransitie te maken. We voeren een actieve dialoog (engagement) met grootverbruikers van energie en bedrijven met een grote klimaatimpact. De focus ligt op de nutssector, transportsector, chemische industrie, producenten van bouwmaterialen en de financiële sector. Ook zetten we ons stemrecht in om tot de gewenste veranderingen te komen.

ABP stuurt al sinds 2015 op de CO₂-voetafdruk van de aandelenportefeuille. Voor sommige andere beleggingscategorieën hebben we vooralsnog geen of geen goed beeld van onze CO₂-voetafdruk. Dat komt doordat hierover niet altijd informatie beschikbaar is. Ook is voor sommige beleggingscategorieën nog onduidelijk hoe de CO₂-voetafdruk moet worden gemeten. Maar dit mag ons niet in de weg zitten om toch te streven naar afname van de CO₂-voetafdruk van de gehele portefeuille.

We zullen zo snel mogelijk de CO₂-voetafdruk van alle beleggingscategorieën in kaart brengen. Op [onze website](#) leggen we uit hoe we meten en sturen op de CO₂-voetafdruk van onze beleggingen. Ook rapporteren we over de CO₂-voetafdruk van onze beleggingen in ons jaarverslag.

2.2 Natuur & biodiversiteit

Waarom beleid voor natuur & biodiversiteit?

Biodiversiteit omvat alle planten, dieren en micro-organismen op aarde. Al deze soorten werken samen in een ecosysteem en zorgen zo voor evenwicht in de natuur. Onze natuur holt achteruit. Volgens het laatste Living Planet Report uit 2022 is de hoeveelheid ('populatiegrootte') wilde dieren (vissen, vogels, zoogdieren, amfibieën en reptielen) sinds 1970 met 69% afgenomen.

Met de achteruitgang van ecosystemen worden ook de ecosystemendiensten die de natuur aan onze economie levert bedreigd. Denk bijvoorbeeld aan de beschikbaarheid van drinkwater of de bestuiving van gewassen. Bijna alle bedrijven zijn voor hun producten of diensten in meer of mindere mate afhankelijk van natuurlijke hulpbronnen als water, planten, energie en grondstoffen. Meer dan de helft van de wereldwijde economische activiteiten zijn in beperkte of sterke mate afhankelijk van de natuur.² Afname van de biologische diversiteit leidt tot verdere economische verstoringen en baanonzekerheid in wereldwijd belangrijke sectoren zoals landbouw, aquacultuur (het kweken van waterplanten en -dieren) en visserij.

Ook de beleggingen van ABP hebben impact op natuur en biodiversiteit. Wij dragen, als onderdeel van de economie, bij aan de verdere achteruitgang. Omgekeerd heeft de achteruitgang van natuur en biodiversiteit impact op de beleggingen van ABP. Die risico's moeten we beheersen. Wij willen onze invloed zo gebruiken dat onze

---

² Volgens het World Economic Forum (WEF) is van het wereldwijde BNP ca. 15% van in sterke mate, en 37% in beperkte mate van de natuur. Zie: [Nature Economy Report 2020](#)

beleggingen geen schade meer toebrengen aan natuur en biodiversiteit. Tegelijkertijd willen we, waar dat kan, bijdragen aan herstel van natuur en biodiversiteit.

De effecten op biodiversiteit van bedrijven en beleggingen zijn niet altijd goed meetbaar. Wij willen ons daardoor niet laten beperken. We dragen bij aan de ontwikkeling van standaarden om te meten en zullen in de toekomst ons beleid blijven aanscherpen op basis van verbeterde databeschikbaarheid, nieuwe algemeen geaccepteerde standaarden of voortschrijdend inzicht.

Ons beleid richt zich op de belangrijkste oorzaken van natuur- en biodiversiteitsverlies³ en dan met name op oorzaken waarop we als belegger de meeste invloed hebben. Dat zijn:

- veranderingen in landgebruik (bv. Ontbossing en conversie van andere ecosystemen);
- gebruik en uitputting van ecosystemen en soorten (bv. Aantasting van bodemvruchtbaarheid, watergebruik en overbevissing);
- klimaatverandering;
- vervuiling van land, water en oceanen (plastic, afval, uitstoot van gevaarlijke stoffen).

Om de negatieve gevolgen daarvan tegen te gaan zijn veranderingen nodig in ons voedselstelsel, verduurzaming van de industrie, energieproductie, gebouwen en transport.

Ook onderschrijft ABP het belang van dierenwelzijn. Bedrijven waarbij een groot risico bestaat op aantasting van dierenwelzijn hebben vaak ook andere negatieve effecten op mens en milieu, zoals biodiversiteitsverlies, ontbossing en milieuvervuiling.⁴

Onze visie voor 2050

Mens en natuur leven in harmonie met elkaar. Biodiversiteit wordt gewaardeerd, geconserveerd, hersteld en verstandig gebruikt. Ecosysteemdiensten blijven behouden. ABP wil daar door middel van verduurzaming van de beleggingsportefeuille aan bijdragen.

Onze doelstellingen voor 2030

Onze beleggingsportefeuille draagt bij aan het tegengaan van biodiversiteitsverlies

ABP wil met haar beleggingen natuurverlies tegengaan en bijdragen aan het herstel van biodiversiteit, in lijn met het Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework. Om dit te bereiken, willen we dat onze beleggingen niet langer bijdragen aan ontbossing en willen we investeren in bedrijven en projecten die bijdragen aan behoud en herstel van biodiversiteit.

Onze beleggingen dragen niet meer bij aan ontbossing

Wij willen dat bedrijven in onze portefeuille geen ontbossing veroorzaken. Bedrijven met een hoog ontbossingsrisico moeten zich uiterlijk in 2025 committeren aan 'géén ontbossing' (zero deforestation). We willen ontbossing door bedrijven in de portefeuille goed in beeld krijgen en zo snel als mogelijk terugdringen, maar uiterlijk in 2030 aantoonbaar géén ontbossing meer in onze beleggingsportefeuille.⁵

We beleggen minimaal €10 miljard in bedrijven en projecten die bijdragen aan behoud en herstel van biodiversiteit. Hiervan beslaat minstens €1 miljard impactinvesteringen (zie paragraaf 4.2).

We willen in 2030 €10 miljard hebben belegd in Duurzame Ontwikkelingsdoelen die aan biodiversiteit zijn gerelateerd, waarvan € 9 miljard Sustainable Development Investments (SDI's) (zie paragraaf 4.2) en €1 miljard impactinvesteringen. Op die manier dragen we bij aan het financieren van oplossingen voor het behoud en herstel van biodiversiteit.

Hoe willen we dit bereiken?

We brengen eerst de impact van onze portefeuille op biodiversiteit in kaart. In ons biodiversiteitsbeleid geven we aan wat we van bedrijven met een grote impact op biodiversiteit verwachten, en hoe we onze stem op aandeelhoudersvergaderingen inzetten om behoud en herstel van biodiversiteit te bevorderen. Met ons nieuwe

3 Zoals geïdentificeerd in IPBES (2019), het wereldwijde beoordelingsrapport over biodiversiteit en ecosysteemdiensten.

4 Bron: Pensioenfederatie: 20220531 Dierenwelzijn (verdieping).pdf

5 Dit is in lijn met de Glasgow Declaration on Forests.

beleid willen we de concreet kunnen uitleggen wat we precies met 'géén ontbossing' in de portefeuille bedoelen. Daarnaast onderzoeken we hoe we onze prestaties kunnen meten en daarover rapporteren.

Samenwerking

Het inpassen van biodiversiteit in het beleggingsproces, de informatie die hiervoor beschikbaar is en hoe goed dit onderwerp in de markt wordt begrepen, zijn nog volop in ontwikkeling. Daarom doet ABP mee aan initiatieven die deze onderwerpen in de financiële sector verder brengen. Dit helpt ons en anderen om gericht bij te dragen aan natuur, biodiversiteit en dierenwelzijn. ABP is actief in onder andere de Taskforce on Nature-related Financial Disclosures (TNFD), het Partnership for Biodiversity Accounting Financials (PBAF) en de DNB Biodiversity Working Group.

3. Twee voorwaarden: mensenrechten en goed ondernemingsbestuur

Het is voor ABP een voorwaarde dat bedrijven waarin wij beleggen mensenrechten respecteren, en dat bedrijven goed worden bestuurd.

3.1 Voorwaarde: respect voor mensenrechten

Waarom beleid voor mensenrechten?

Mensenrechten gaan over onderwerpen als goede werkomstandigheden en werknemersrechten, het voorkomen van kinderarbeid, borgen van privacy en landrechten van lokale gemeenschappen. De VN hebben regels opgesteld (United Nations Guiding Principles for Business and Human Rights) die wereldwijd zijn geaccepteerd. Deze regels zeggen dat bedrijven de verantwoordelijkheid hebben om mensenrechten te respecteren, en ze leggen uit hoe bedrijven dat moeten doen. Bedrijven moeten overal waar ze werkzaam zijn actief zoeken naar mogelijke problemen en deze proberen te voorkomen. Dit noemen we gepaste zorgvuldigheid of 'due diligence'.

ABP wil goed onderzoeken of bedrijven waarin we beleggen de mensenrechten niet schenden. Het is een kwestie van principe dat we niet willen dat bedrijven winst maken ten koste van hun werknemers, door slechte of onveilige arbeidssituaties, of ten koste van de samenlevingen waarin ze opereren. Daarbij kijken we naar hoe bedrijven dat zelf doen, maar willen we ook dat bedrijven verantwoordelijkheid nemen voor wat er bij hun toeleveranciers gebeurt.

Dit is belangrijk voor de mensen die er slachtoffer van zijn. Het is ook vanuit zakelijk perspectief verstandig. Als bedrijven goed omgaan met mensenrechten, hebben ze minder kans op problemen zoals vertragingen, problemen met werknemers, rechtszaken, boetes en een slechte reputatie. Het naleven van de rechten van werknemers is ook een teken dat een bedrijf goed wordt bestuurd. Met andere woorden: het schenden van mensenrechten is ook een risico voor beleggers zoals ABP.

We onderzoeken dit door te kijken naar wat er mis gaat bij bedrijven, en door actief onderzoek te doen naar de grootste bedrijven wereldwijd die in de meest risicovolle sectoren zitten, zoals voedsel & landbouw, ICT en de autosector.⁶ Dit onderzoek laat zien dat bedrijven nog te weinig doen om mensenrechtenschendingen te voorkomen. Nationale overheden hebben weinig zicht op wat bedrijven buiten hun eigen land doen en ook niet de middelen om bedrijven te dwingen zich aan de regels te houden. Maar in Europa en de VS zijn er wel steeds meer wetten in ontwikkeling waarbij bedrijven moeten aantonen dat ze op een goede manier met mensenrechten omgaan.

Onze visie voor 2050

In 2050 respecteren alle bedrijven de mensenrechten, in het bedrijf zelf en in de keten van toeleveranciers. Dit is een waarde op zichzelf, en geldt voor alle bedrijven. In de klimaattransitie hebben we in het bijzonder oog voor een duurzame en rechtvaardige transitie (ook wel *just transition* genoemd). Een rechtvaardige transitie betekent: de economie verduurzamen op een manier die zo eerlijk en inclusief mogelijk is voor iedereen, waardoor fatsoenlijke werkgelegenheidskansen worden gecreëerd en niemand achterblijft.⁷ Ook dat is onderdeel van ons mensenrechtenbeleid.

Onze doelstellingen voor 2030

We zetten ons in voor eerlijke bedrijfsvoering en eerlijke transities en spreken bedrijven hier op aan. Dit betekent dat bedrijven de mensenrechten respecteren door problemen te herkennen, te vermijden en aan te pakken (identificeren, voorkomen en adresseren). Hoe bedrijven dat moeten doen, staat in de United

6 Zie voor dat onderzoek de [Corporate Human Rights Benchmark WBA \(worldbenchmarkingalliance.org\)](https://www.worldbenchmarkingalliance.org)

7 Definitie van de Europese Commissie en de International Labour Organization (ILO)

Nations Guiding Principles for Business and Human Rights en is nader uitgewerkt in de OESO-richtlijnen (zie paragraaf 1.5). Als bedrijven te weinig doen, dan beleggen we in die bedrijven niet. Bedrijven moeten minstens goed beleid maken op goede mensenrechten in hun bedrijf en in de keten van toeleveranciers. We kijken elke periode opnieuw of we de eisen aan bedrijven scherper kunnen stellen. Alleen op die manier kunnen de grote veranderingen in de samenleving verantwoord plaatsvinden.

Hoe willen we dit bereiken?

We scherpen onze criteria aan om te beoordelen of bedrijven mensenrechten respecteren volgens de UN Guiding Principles for Business and Human Rights

We scherpen onze criteria aan om negatieve effecten en problemen op te sporen. We beleggen niet in bedrijven die zich niet inspannen om de mensenrechten in hun bedrijven goed te borgen. We gaan ook in gesprek met bedrijven die nog niet aan onze eisen voldoen om mensenrechtenschendingen beter vast te stellen, te voorkomen en aan te pakken. We volgen de aanpak van de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de United Nations Guiding Principles for Business and Human Rights (UNGP's). Ook bij het investeren in landen, bijvoorbeeld bij het kopen van staatsobligaties, kijken we naar hoe landen met mensenrechten omgaan, en wegen we dat mee in onze investeringsbeslissingen.

We voeren engagement over respect voor mensenrechten en over eerlijke transitie op het gebied van klimaat en biodiversiteit

We verwachten dat bedrijven een proces hebben waarmee ze actief problemen met mensenrechten vinden, voorkomen en oplossen, zoals de UNGP's aangeven. We willen dat ze een duidelijk beleid voor mensenrechten hebben en een manier om negatieve effecten op mensenrechten te herstellen (bijvoorbeeld een systeem voor klachten). Ook willen we dat ze bijdragen aan eerlijke transitie op het gebied van klimaat en natuur & biodiversiteit. We spreken bedrijven aan op hun verantwoordelijkheid om verbeteringen te stimuleren. Daarvoor is het belangrijk dat bedrijven goed worden bestuurd. De hoogste leiding binnen een bedrijf moet verantwoordelijkheid nemen voor mensenrechten.

3.2 Voorwaarde: goed ondernemingsbestuur

Waarom beleid voor goed ondernemingsbestuur?

Ook goed ondernemingsbestuur (corporate governance) zien we als voorwaarde voor goede beleggingen. Een solide bestuur, een goede bedrijfsvoering en een constructieve relatie met aandeelhouders en andere betrokkenen zijn voorwaarden voor bedrijven om risico's te beheersen en waarde te creëren op de lange termijn. Ook kunnen bedrijven zonder goed bestuur niet succesvol bijdragen aan het tegengaan van klimaatverandering en het behoud van natuur en biodiversiteit.

Onze visie voor 2050

Bedrijven richten zich op het creëren van waarde op de lange termijn. Goed bestuur ondersteunt een cultuur van verantwoordelijkheid en draagt bij aan een evenwichtige en eerlijke afweging van de belangen van aandeelhouders en andere belanghebbenden. Het vormt daarmee de basis voor een gezonde bedrijfscultuur en goed beheer van duurzaamheidsrisico's en -kansen.

Onze doelstellingen voor 2030

Bij het bevorderen van goed ondernemingsbestuur bij bedrijven waarin we beleggen, richten we ons vooral op de volgende onderwerpen:

Samenstelling en functioneren bestuur

Het bestuur zorgt voor de doelen, strategie en waarden van het bedrijf en richt zich op het creëren van waarde op de lange termijn. Het bestuur herkent en beheert risico's. We willen dat het bestuur uit een evenwichtige groep mensen bestaat wat betreft ervaring, kennis en achtergrond. In grote bedrijven en in klimaatgevoelige sectoren moet er een bestuurder zijn voor duurzaamheidsonderwerpen.

Aandeelhoudersrechten

We verwachten van bedrijven dat de statuten de rechten van aandeelhouders niet beperken. Ook moeten er voldoende onafhankelijke bestuurders zijn die de belangen van alle aandeelhouders vertegenwoordigen.

Beloning

we verwachten dat bedrijven streven naar het creëren van waarde op de lange termijn en dat de beloning voor het bestuur daar passend bij is. Bijvoorbeeld door rekening te houden met duurzaamheid van het bedrijf. De regels voor het vaststellen van de beloning sluiten aan bij het belang van de aandeelhouders en duidelijk en transparant zijn. De beloning houdt rekening met met de maatschappelijke context en mag niet buitensporig zijn.

Verslaggeving & audit

Bedrijven moeten duidelijk laten zien hoe ze omgaan met kwesties rondom milieu, maatschappij en goed bestuur. Ze moeten rapporteren over de duurzaamheidsrisico's waarmee ze te maken hebben en laten zien wat ze doen om die te verminderen.

Onze opvattingen over goed ondernemingsbestuur staan beschreven in ons [Corporate Governance Raamwerk](#).

Hoe willen we dit bereiken?

ABP bevordert goed ondernemingsbestuur door met bedrijven over dit onderwerp in gesprek te gaan en actief gebruik te maken van onze rechten als aandeelhouder, waaronder uitoefening van het stemrecht. Ook werken we samen met gelijkgestemde beleggers en andere marktpartijen om goed ondernemingsbestuur te stimuleren in de markten waarin wij beleggen.

Belastingen

Belastingen dragen bij aan gezonde overheidsfinanciën en een stabiele samenleving, waarin maatschappelijke voorzieningen beschikbaar zijn en waarmee mensen zich verbonden voelen. Door verantwoordelijk met belastingen om te gaan, kunnen wij een bijdrage leveren aan een leefbare wereld, waarin onze deelnemers kunnen genieten van hun pensioen.

Ook als het om belastingen gaat, willen we ons verantwoord gedragen. Hiervoor hebben we Fiscale Beginselen opgesteld. Die hebben betrekking op zowel onze eigen belastingafdracht als het bevorderen van verantwoorde omgang met belastingen door bedrijven waarin wij beleggen. De belangrijkste uitgangspunten zijn:

- het nakomen van wet- en regelgeving;
- transparantie over belastingheffing naar onze deelnemers en de maatschappij;
- samenwerken met internationale organisaties voor het bevorderen van fiscaal verantwoord gedrag;
- handelen volgens de principes van initiatieven gericht op het bestrijden van agressieve belastingplanning.

Het realiseren van onze ambitie zal tijd kosten. In ieder geval willen wij dat in 2025:

- onze systemen en processen klaar zijn zodat wij de dialoog kunnen aangaan over fiscaal verantwoord gedrag bij bedrijven waarin wij beleggen;
- wij op een transparante manier aan onze deelnemers en andere belanghebbenden laten zien hoeveel belasting wij direct en indirect betalen in de verschillende landen en inzicht geven in de belastingen die indirect ten laste komen van ABP;
- onze Fiscale Beginselen toepassen op alle beleggingen die wij doen;
- een internationaal samenwerkingsverband aangaan met institutionele en andere beleggers om fiscaal verantwoord gedrag bij al onze beleggingen te bevorderen.

Meer informatie in onze [Fiscale Beginselen en Fiscaal Beleid](#).

4. Onze instrumenten

Als belegger beschikken we over verschillende mogelijkheden om onze doelen te bereiken. Dit hoofdstuk biedt een overzicht van deze instrumenten.⁸

4.1 Het vertrekpunt: waar beleggen we in?

In een duurzame economie kunnen bedrijven de negatieve gevolgen van hun bedrijfsvoering, zoals de uitstoot van broeikasgassen, niet op het milieu en de samenleving afwentelen.

In 2021 besloot ABP om niet meer te beleggen in bedrijven met een bedrijfsmodel gebaseerd op de exploratie en productie van fossiele brandstoffen. Schade aan het klimaat is onlosmakelijk verbonden aan deze bedrijven en gesprekken met deze bedrijven (engagement, zie 4.4) is onvoldoende effectief gebleken. Als overheden hun verantwoordelijkheid nemen voor een duurzame economie en schade aan klimaat en natuur gaan beprizen en stoppen met subsidies, zullen deze bedrijfsmodellen daar grote negatieve effecten van ondervinden (transitierisico's).

ABP scherpt de voorwaarden om in bedrijven te beleggen verder aan. Dat doen we door op alle vier de thema's van het Duurzaam en Verantwoord Beleggen-beleid minimumvoorwaarden te stellen waar bedrijven aan moeten voldoen. Zo blijven we beleggen in bedrijven die rekening houden met de langetermijnrisico's, en kunnen we met een beperkter aantal bedrijven met meer focus dialoog voeren.

Bedrijven waarbij schade aan het klimaat of biodiversiteit onlosmakelijk verbonden is met hun bedrijfsactiviteiten, en waarbij geen realistisch perspectief op verbetering is, passen niet 'binnen de aandelenportefeuille van ABP. De minimumvoorwaarden zijn in het beleid – dat we in de toekomst verder zullen aanscherpen – leidend voor het vaststellen of ABP in bepaalde bedrijfsactiviteiten wil beleggen of niet. Daarvoor is het ook belangrijk dat goede en betrouwbare data verder beschikbaar komen. Voor

de toets op toekomstbestendigheid baseren we ons op feiten en wetenschappelijk onderzoek. We nemen de input van deskundigen en de voorkeuren van onze deelnemers mee, door expertsessies te organiseren en onderzoek te doen naar wat deelnemers belangrijk vinden.

Meer informatie is te vinden in de [samenstelling van de ABP Aandelenportefeuille](#).

4.2 Uitsluiting

We kiezen zorgvuldig in welke bedrijven we willen beleggen. Soms willen we op voorhand niet in een bedrijf of staatsobligatie beleggen omdat we niet via onze beleggingsportefeuille verbonden willen zijn aan deze bedrijven of overheden met een negatieve impact. We hebben twee soorten uitsluitingen:

Productuitsluiting

ABP belegt niet in bedrijven die wapens maken die verboden zijn volgens internationale verdragen die Nederland heeft ondertekend. Concreet gaat het om bedrijven die betrokken zijn bij de productie van clusterbommen, anti-

---

⁸ In een [ander document over ons due diligence-proces](#) lichten wij verder toe hoe wij voor iedere beleggingscategorie in zes stappen de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen toepassen. Hierin verduidelijken we hoe we beleggingen op risico's voor de samenleving toetsen en we deze risico's willen aanpakken of voorkomen. Instrumenten voor verantwoord beleggen die hierbij aan de orde komen zijn o.a. uitsluiting, de samenstelling van de ABP Aandelenportefeuille, stemmen en engagement.

persoonsmijnen en chemische en biologische wapens. Ook beleggen we niet in bedrijven die betrokken zijn bij de productie van (belangrijke onderdelen van) kernwapens en tabaksbedrijven.¹⁰

Uitsluiting van staatsobligaties

ABP belegt niet in staatsobligaties van landen waarvoor een bindend wapenembargo geldt van de Europese Unie of VN-Veiligheidsraad.

Op onze website publiceren we periodiek een [overzicht](#) van de bedrijven en staatsobligaties die we uitsluiten.

4.3 Bijdragen aan de Duurzame Ontwikkelingsdoelen en impactbeleggen

Bijdragen aan de Duurzame Ontwikkelingsdoelen

ABP heeft al sinds 2016 een concrete doelstelling om te beleggen in bedrijven en projecten die bijdragen aan de Duurzame Ontwikkelingsdoelen. De 'Sustainable Investment Goals' (SDG's) zijn in 2015 opgesteld door de Verenigde Naties om te komen tot een betere en duurzame wereld. ABP heeft in samenwerking met andere financiële instellingen een methode ontwikkeld om vast te stellen of een bedrijf of project meetbaar bijdraagt aan de SDG's. In dat geval spreken we van Sustainable Development Investments (SDI's). Aan SDI's stellen we dezelfde eisen wat betreft risico en rendement als aan andere beleggingen.

De doelstellingen die ABP in 2020 stelde voor 2025, zijn in de afgelopen jaren al behaald.⁹ We blijven meten welke beleggingen bijdragen aan de SDG's. Dat doen we omdat het een nuttige manier is om te meten hoeveel geld belegd is in producten die de transitie naar een duurzame economie mogelijk maken. Voor onze beleggingen in SDG's die bijdragen aan de klimaattransitie en oplossingen voor de teruggang in biodiversiteit stellen we opnieuw doelen: €30 miljard beleggingen in de klimaattransitie en €10 miljard in biodiversiteit.

Impactbeleggen

Om onze eigen impact concreet en meetbaar te maken stellen we doelen voor een nieuw instrument voor ABP: impactbeleggen.

De doelstelling voor impactbeleggingen is nieuw in ons beleid. We stellen ons ten doel om in 2030 voor €30 miljard aan impactinvesteringen te hebben gedaan. Daarvan willen we minimaal € 10 miljard euro aan impactbeleggingen hebben op het gebied van klimaat en minimaal € 1 miljard voor het behoud van biodiversiteit (zie paragraaf 2.1 en 2.2). Die doelstellingen zijn ambitieus, maar haalbaar: ze zijn gebaseerd op een bottom-up analyse van wat er in de portefeuille mogelijk is, als we ons daar de komende jaren voor inzetten.

Voor een impactbelegging is het niet voldoende dat een belegging bijdraagt aan een betere en duurzame wereld. Er moet ook worden voldaan aan de volgende criteria:

1. De belegging moet bewust tot doel hebben om bij te dragen aan positieve sociale en/of milieu-impact. We spreken dan van **intentionaliteit**.
2. De belegging moet een **rendement** halen dat passend is bij de betreffende beleggingscategorie.
3. De impact voor milieu en/of maatschappij moet **meetbaar** zijn **en inzichtelijk** worden gemaakt.

Een deel van onze SDI's kan dus een impactbelegging zijn, maar het is niet zo dat een SDI vanzelf ook een impactbelegging is. Alleen als aan de bovenstaande voorwaarden is voldaan, spreken we van een impactbelegging.

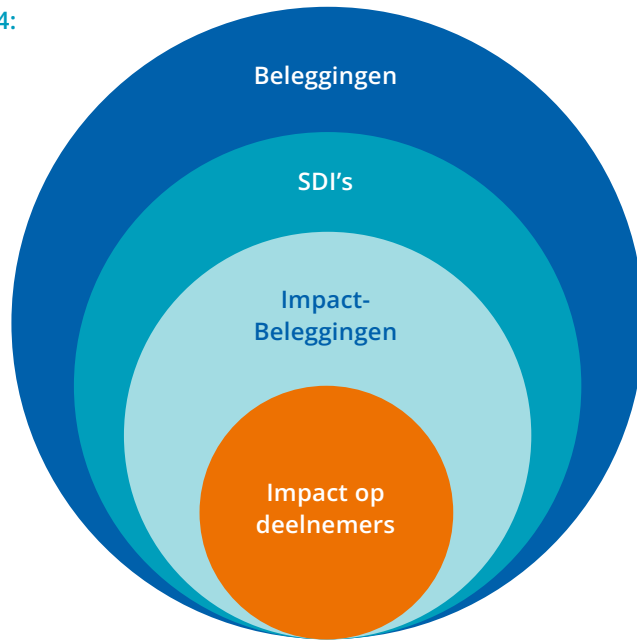
⁹ Die doelstelling waren: 20% van de totale portefeuille belegd in SDI's, en €15 miljard in klimaatoplossingen.

¹⁰ ABP toetst productuitsluitingen aan vier criteria:

- 1) Is het product per definitie schadelijk voor mensen?
- 2) Kunnen we als belegger daar iets aan veranderen?
- 3) Zijn er geen nadelige gevolgen als het product er niet meer zou zijn?
- 4) Is er een wereldwijd verdrag voor uitbanning van het product?

Relatie SDI's en impactbeleggingen

Figuur 4:

Impactbeleggingen kunnen binnen verschillende beleggingscategorieën gedaan worden. Private beleggingscategorieën lenen zich hier het beste voor. We richten ons bij voorkeur op bedrijven en projecten in Nederland, omdat daar de positieve impact voor onze deelnemers het grootste is. Daarom wil ABP van de €30 miljard in impactbeleggingen, €10 miljard in Nederland beleggen.

Meer informatie is te vinden in ons [beleid Impactbeleggen](#).

4.4 Engagement met bedrijven en engagement met beleidsmakers

Engagement met bedrijven

Als grote belegger hebben we wereldwijd invloed op een groot aantal bedrijven en sectoren. We gebruiken onze invloed door met bedrijven te spreken. Dit wordt 'engagement' genoemd. We zijn bij bedrijven waarin we beleggen duidelijk over onze verwachtingen. Waar dat mogelijk is, bundelen we onze krachten met gelijkgestemde beleggers.

Wij willen onze aandelenportefeuille stapsgewijs verduurzamen. Engagement speelt hierin een belangrijke rol. Gesprekken met bedrijven kunnen effectief zijn, als we duidelijke doelen hebben, eisen stellen en duidelijke minimale voorwaarden. Onze dialoog is niet vrijblijvend; we nemen afscheid van bedrijven die ook na engagement niet (meer) voldoen aan onze minimale vereisten.

De transities (klimaat en natuur & biodiversiteit) en de voorwaarden (mensenrechten en goed bestuur) van het duurzaam en verantwoord beleggingsbeleid vormen de basis van onze engagementplannen. We informeren bedrijven over onze ambities en doelstellingen en beoordelen in hoeverre ze daaraan voldoen. We verwachten dat engagement meetbaar impact heeft op de duurzaamheidsprestaties van onze portefeuille. We delen regelmatig informatie met deelnemers en andere belanghebbenden over de voortgang van onze engagementtrajecten en concrete voorbeelden van bedrijven waarin we beleggen. ABP publiceert ook jaarlijks een overzicht van de resultaten van de in het betreffende jaar afgesloten engagements. Daarbij geven we aan tot welke beleggingsbeslissing dat heeft geleid, in lijn met de verplichtingen uit het IMVB.

Engagement met beleidsmakers

ABP voert ook engagement met beleidsmakers, zoals bestuurders, volksvertegenwoordigers en toezichthouders op lokaal, landelijk en Europees niveau. Dat doen we omdat we:

- het draagvlak willen vergroten voor de keuzes die we maken als het gaat om verantwoord beleggen;
- systeemrisico's willen beperken die wel invloed op onze beleggingsportefeuille hebben maar die buiten onze directe invloedssfeer liggen;
- onze maatschappelijke doelen willen bereiken in samenwerking met beleidsmakers.

Meer informatie is te vinden in ons [Engagementbeleid](#) en het [beleid Engagement met Beleidsmakers](#).

4.5 Stemmen

Stemmen op aandeelhoudersvergaderingen is een van de instrumenten die ABP inzet om de doelstellingen in het duurzaam en verantwoord beleggingsbeleid te behalen. Sinds 2023 hanteert ABP aangescherpte regels voor het stemmen over klimaat, biodiversiteit, mensenrechten en fiscaal verantwoord gedrag. Jaarlijks evalueren we ons [stembeleid](#) en waar nodig scherpen we het aan. Bij het nemen van stembeslissingen houden we rekening met de specifieke context en de markt waarin het bedrijf actief is, zoals bepalingen in nationale codes voor goed bestuur en lokale wet- en regelgeving. Tegelijkertijd moedigen wij bedrijven aan om te voldoen aan internationale 'best practice'-normen voor goed bedrijfsbestuur.

Wij publiceren alle uitgebrachte stemmen op [onze website](#) en lichten belangrijke stemmingen toe in ons jaarverslag.

4.6 Toepassing van de instrumenten in verschillende beleggingscategorieën

Om risico's te spreiden, beleggen wij wereldwijd in veel verschillende sectoren en beleggingscategorieën. Voor beursgenoteerde aandelen kunnen alle genoemde instrumenten worden toegepast. Maar dat geldt niet voor alle beleggingscategorieën. Als we bijvoorbeeld beleggen in een bedrijfsobligatie, hebben we geen stemrecht bij dat bedrijf. Ook wordt een instrument in de ene beleggingscategorie vaker toegepast dan in de andere. Bij beleggingen in privaat vastgoed en infrastructuur gaan we bijvoorbeeld langdurige partnerschappen aan; intensief engagement met het management speelt dan een heel belangrijke rol. Bij andere beleggingen zoals staatsobligaties of private equity spelen weer andere factoren. We kijken steeds hoe we verschillende instrumenten zo effectief mogelijk kunnen inzetten.

5. Duurzaam en verantwoord beleggen samen met onze stakeholders

Krachten bundelen

Werken aan een leefbare wereld doen we samen met anderen. Om ons duurzaam en verantwoord beleggingsbeleid zo goed mogelijk te laten werken en voortgang te boeken, willen wij onze deelnemers en stakeholders goed op de hoogte houden. We willen naar ze luisteren, ze betrekken en met ze samenwerken. Op die manier kunnen we beter nadenken over beslissingen, standaarden ontwikkelen, en onze krachten bundelen om zo onze invloed te vergroten. Ook werken we waar dat kan samen met andere pensioenfondsen, om kennis te delen en voor een grotere slagkracht van ons beleid.

We streven naar samenwerking omdat we het volgende willen bereiken:

- We willen kennis en informatie delen die belangrijk is om ons beleid uit te voeren;
- We willen samenwerken met stakeholders om de doelen van ons duurzaam en verantwoord beleggingsbeleid te bereiken.
- We willen invloed uitoefenen op beleid over de twee transitiethema's en de twee voorwaarden.

De dialoog over hoe wij beleggen is een belangrijk deel van ons beleid. Wij hebben dit gesprek met deelnemers, met werkgevers die bij ons zijn aangesloten, en ook met maatschappelijke organisaties, overheden, andere beleggers, vakbonden, wetenschappers en natuurlijk met bedrijven. Het doel is om standpunten, overwegingen en dilemma's te delen en van elkaar te leren, zelfs als we niet altijd hetzelfde denken. Dat houdt ons scherp. Als publieke initiatieven en pledges in lijn zijn met ons beleid en onze overtuigingen, maken we door het ondersteunen daarvan ook publiek ons standpunt bekend.

We bundelen ook onze krachten met onze uitvoerder APG, voor een goed beleid en een goede uitvoering.

Draagvlak deelnemers

We willen dat ons duurzaam en verantwoord beleggingsbeleid aansluit bij wat deelnemers van ABP verwachten. Daarom doen we deelnemersonderzoek over Duurzaam en Verantwoord Beleggen. Dat doen we door gesprekken met deelnemers en door digitale enquêtes. Daarnaast doen we jaarlijks uitgebreider onderzoek onder onze deelnemers om te begrijpen wat zij belangrijk vinden en wat ze van ABP verwachten op het terrein van duurzaam en verantwoord beleggen. ABP gebruikt de uitkomsten bij het opstellen en aanscherpen van zijn beleid. De [belangrijkste conclusies](#) uit het laatste jaarlijkse onderzoek staan op onze website

Voorbeelden van samenwerking

Klimaat

Climate Action 100+

Dit is een samenwerking van honderden grote beleggers om druk uit te oefenen op de bedrijven die wereldwijd verantwoordelijk zijn voor de meeste CO₂-uitstoot. De beleggers die hieraan meedoen hebben samen meer dan € 60 biljoen onder beheer.

Nederlandse Klimaatakkoord

Onze uitvoerder APG was nauw betrokken bij het nationale Ontwerp Klimaatakkoord. Daarin staan afspraken tussen overheid, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties over de manier waarop Nederland de klimaatdoelen van Parijs wil behalen. APG leidde de bijdrage van de Nederlandse financiële sector aan het Klimaatakkoord. De financiële sector heeft van de overheid geen taak gekregen als het om CO₂-vermindering gaat, maar heeft zich vrijwillig aangesloten bij de ambitie dat Nederland in 2050 klimaatneutraal is, inclusief tussentijdse doelstellingen. De financiële sector wil ook verantwoordelijkheid nemen als het gaat om de

financiering van de energietransitie. Wij committeren ons uiteraard aan de uitvoering van het akkoord en hebben deze ondertekend.

Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD)

TCFD richt zich op de gevolgen van klimaatverandering voor bedrijven. De aanbevelingen van de TCFD bestaan uit vier onderdelen: goed bestuur, strategie, risicobeheer en risicomaatstaven (inclusief doelstellingen). Het is de bedoeling zo inzicht te krijgen in de risico's die bedrijven lopen en de manier waarop zij daarmee omgaan. Ook van financiële instellingen wordt verwacht dat ze in lijn met de TCFD over deze vier onderdelen rapporteren.

Klimaatakkoord van Parijs

Voor een succesvolle en verantwoorde energietransitie is niet alleen actie nodig vanuit de Nederlandse overheid. Met name internationale instellingen zoals de Europese Unie en nationale overheden spelen hierin een belangrijke rol. Wij vinden het belangrijk dat het Klimaatakkoord van Parijs wordt gerealiseerd. Samen met andere internationale pensioenfondsen, beleggers en stakeholders willen we hier een meetmethode voor ontwikkelen die internationaal kan worden toegepast. We rapporteren over hoe wij aan deze doelen voldoen.

Natuur & biodiversiteit

Sectorinitiatieven

ABP maakt, soms via haar vermogensbeheerder APG, deel uit van verschillende sectorinitiatieven op het gebied van natuur & biodiversiteit. Op die manier kunnen we invloed en expertise bundelen. Voorbeelden van initiatieven waarbij wij of onze vermogensbeheerder is aangesloten, zijn de Taskforce on Nature-related Financial Disclosures (TNFD), het Partnership for Biodiversity Accounting Financials (PBAF), de DNB Biodiversity Working Group, de Finance for Biodiversity Pledge, en het World Economic Forum Biodiversity Finance Initiative.

Natural Capital Stewardship

We willen bijdragen aan de ontwikkeling van een meetmethode voor zorgvuldig landgebruik (Natural Capital Stewardship). Door landgebruik als natuurlijk kapitaal te

zien, kunnen we beschrijven hoe we waarde toekennen aan de natuur en dit gebruiken bij onze besluitvorming. We verwachten dat deze Natural Capital Stewardship ons gaat helpen risico's en kansen voor onze portefeuille in kaart te brengen.

Respect voor mensenrechten

Convenant voor Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (IMVB)
In het convenant heeft de Nederlandse pensioensector, waaronder ABP, afspraken gemaakt met de overheid, vakbonden en maatschappelijke organisaties over de aanpak van misstanden bij bedrijven waarin wordt belegd. Op onze website lichten we toe hoe we invulling geven aan deze afspraken. Na vier jaar intensieve samenwerking liep het IMVB-convenant in 2022 af.

Corporate Human Rights Benchmark

Samen met onder andere Aviva Investors, Business & Human Rights Resource Centre, Nordea Wealth Management, en de Vereniging Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling hebben wij de Corporate Human Rights Benchmark (CHRB) gelanceerd. In deze benchmark worden de mensenrechtenprestaties van beursgenoteerde bedrijven in een aantal risicovolle sectoren vergeleken (voeding en landbouw, ICT en de autosector). Hierdoor krijgen we inzicht in hoe bedrijven in relevante sectoren mensenrechten vaststellen, voorkomen en aanpakken. De Corporate Human Rights Benchmark maakt inmiddels deel uit van de World Benchmarking Alliance.

Goed ondernemingsbestuur

Eumedion

ABP is lid van het algemeen bestuur van Eumedion, dat de belangen van institutionele beleggers op het gebied van goed ondernemingsbestuur en duurzaamheid behartigt. Eumedion heeft als doel de bestuurs-, milieu- en sociale prestaties van beursvennootschappen te verbeteren. Deze onafhankelijke stichting richt zich op de Nederlandse en Europese politiek en op Nederlandse beursgenoteerde bedrijven.

6. Rapportage en evaluatie

We zijn transparant

We vinden open en heldere communicatie essentieel voor ons duurzaam en verantwoord beleggingsbeleid. We willen dat het voor onze deelnemers en andere stake-holders duidelijk is wat we doen, en dat ze zich hierin herkennen. Zo hopen we dichtbij de ontwikkelingen in de markt en de verwachtingen van onze stake-holders te blijven.

Dat betekent concreet dat we transparant willen zijn over onze beleggingsportefeuille, inclusief de keuzes die we maken in het toepassen van het duurzaam en verantwoord beleggingsbeleid. We communiceren over onze resultaten en de gevolgen van onze keuzes, óók als die tegenvallen. Ook communiceren we hoe we voldoen aan de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen. We geven inzicht in hoe we beleggingen als SDI's of impactbeleggingen definiëren, en wat de doelstellingen en resultaten van onze verschillende engagementtrajecten zijn. Als er controverses zijn die direct raakvlak hebben met het duurzaam en verantwoord beleggingsbeleid, communiceren we onze standpunten en activiteiten. Deze communicatie voeren we via verschillende kanalen, waaronder ons jaarverslag, [onze website](#), en contact met de media.

Beschikbaarheid van data

Bedrijven rapporteren al heel lang over hun financiële prestaties, daarvoor zijn heldere standaarden en wetten. Duurzaamheidsverslaggeving is nog flink in ontwikkeling. Dat betekent dat we nog niet altijd alle data hebben die we zouden willen hebben over hoe duurzaam bedrijven opereren. We vinden dat ons dat niet in de weg mag staan om de keuzes te maken die we nu al kunnen maken. We zetten ons er ook voor in dat goede en betrouwbare data verder beschikbaar komt, door daarvoor aandacht te vragen bij bedrijven en de overheid.

Monitoring en evaluatie van externe dienstverleners

Wij hebben een vermogensbeheercontract met APG AM (NO VB), de uitvoerder van onze beleggingen. Met hen hebben we afspraken over beleggingsmethoden, risk management, de kenmerken van de mandaten, de integratie van de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de vaststelling en vermindering van mogelijke en daadwerkelijke negatieve impact. Bij dit contract hoort een Service Level Agreement (SLA) waarin afspraken zijn gemaakt voor kwartaalrapportages en real-time dashboards zodat wij geïnformeerd worden over beleggingsresultaten, waaronder engagement- en stemresultaten. Daarnaast vragen we wanneer nodig analyses op over specifieke investeringen.

Naast onze eigen monitoring van de uitvoering vanuit de SLA, ziet ook onze fiduciair manager APG AM Fiduciair Management, hierop toe. Zij evalueren conform geldende NO VB en SLA afspraken gedurende het jaar onafhankelijk de uitvoering van het duurzaam en verantwoord beleggingsbeleid. Op basis van de belangrijkste bevindingen formuleert onze fiduciair manager aanbevelingen voor verbetering, waaraan binnen een vooraf vastgestelde tijd moet worden voldaan. Jaarlijks ontvangen wij de resultaten van deze evaluatie en waar nodig sturen wij bij.

Contactgegevens

Pensioenfonds ABP

Postbus 4806

6401 JL Heerlen

www.abp.nl

© 2024 | Pensioenfonds ABP